

Rıza Tevfik İstanbulda

Vatana dönerek dün Toros ekspresile
şehirimize gelen şair.

geçirdiği büyük heyecandan rahatsızlandı

Dün, öğle üzeri Haydarpaşaya gelen Toros ekspresinden bir hasta yolcu çıkardılar. Biri sağına, öteki soluna geçmiş iki delikanlının kolları arasında yüzü sapsarı ve ayakları birbirine dolanarak yürüyordu.

Kondüktör, kendisine yol verirken, arkadaşının kulağına eğildi:

— Rıza Tevfik, Filozof Rıza Tevfik..

— Nesi var?

— Trende üzerine fenalık gelmiş..

Önümden geçerken baktım: Bir kaç aslana yele vazifesini görecektir kadar gür ve heybetli olan meşhur sakalını, artık kestirdiği için kendisine bu hasta halinde bile bitkin bir ihtiyar teşhisi koymağa imkân yoktu. Hiç kimse, onun yetmiş yedi bahar görmüş bir insan olduğuna inanmazdı. Fakat ne olmuştu filozofa böyle? Yedek subaylık hizmetini gören küçük oğlu ayaküstü kısaca izahat verdi:

— Bence hastalığın bir tek büyük sebebi var: Geçirdiği heyecan. Düşünün bir kere, babam, yirmi bir yıllık gurbet hayatında hep bu günü bekledi. Vatana dönüş, onun için yakın zamanlara kadar, ancak güzel bir rüya idi. Şimdi birdenbire o rüyanın gerçekleştiğini görünce..

Filozofun vefalı hayat arkadaşı Bayan Nazlı, oğlunun sözünü kesti:

— Vagon restoranda bir parça mayonezli balık yemişti. Ben eminim ki kendisine o dokundu. Yoksa Ankarada, o kadar neşeliydi ki, İslahiyedenberi, pencerenin önünden hiç ayrılmadı. Vatanın hür havasını koklamağa doyamıyor gibiydi. «Ah ne güzel, bu yerler ne güzel!», diye söylenyordu.

Gözleri yaşla dolarak devam etti:

— Fakat bu hal çok canımızı sıkıyor. Allah vere de hastalığı ağırlaşmasaydı.. Kendisini teselli ettik:

— Bir kaç saat istirahat ederse, geçer. Merak edilecek bir şey yok. Hemen bir otomobile koyub doğruca eve götürmek lâzım..

***

Yarın saat sonra filozofun misafir olduğu evdeyiz. İhtiyar şairi, yatağına oturmuş. Nazlı, kızile birlikte yanımızda döndü. Endişesi artmış görünüyordu:

— Bu kadar hasretini çektiği İstanbulun daha hiç bir tarafını göremedi. Halbuki, yolda gelirken, ne hulyalar kuruyordu. Onu asil yıkan şey uykusuzluk oldu. Tam yirmi dört gece, kitapları yüzünden gözüne uyku girmede. Harb dolayısıyla onları sansür memuruna göstermek lâzım geliyormuş. Sevgili kitaplarından mahrum kalmak endişesi, kocam için ne müthiş bir üzüntü vesilesi oldu bilerseniz..

— Kaç cild kitabı var?

— Sekiz bin cild kadar..

— Son günlerini «Cünye» de nasıl geçirdi?

— Çok heyecanlı. Adeta yerinde duramıyor, kuş olup uçmak istiyordu. Nitekim, Cünyede bir ay evvel yazdığı şiirinde de bu arzuyu açığa vurmuştu:

*Bir gün veda edip şu kumsallara,
Kuş olup da uçsam yüce dallara,
Doğan güne karşı portakallara,
Hurma ağaçları nem döküyorken..*

— İstanbulun neresinde oturmayı düşünüyorsunuz?

— Şimdilik kızımın evinde kalacağız. Herde imkân bulursak, belki de Bebekte bir ev bulup yerleşiriz.

O sırada, karşıki odadan Rıza Tevfik'in sesi geldi:

— Misafirleri içeriye alsanız a..

Sadece geçmiş olsun demeye geldiğini anlatarak filozofla üç beş kelime konuştum. Söyledikleri kısaca şunlar oldu:

— Size çok şeyler anlatmak isterdim. Fakat görüyorsunuz ki konuşacak halde değilim. Belki de yediğim balık dokun-

du. Her halde kendimi çok halsiz hissediyorum! Belki, bir kaç gün dinlenirsem geçer..

Buraya kadar zahmet etmişsiniz. İstanbulda, beni sevenlerin çok olduğunu bilirim. Artık bütün ıstıraplarımın sonu geldi..»

Rıza Tevfik, bunları söyledikten sonra başını yastığa dayadı. Belli ki yorulmuştu.

Ayaklarının ucuna basarak dışarı çıkarken Bayan Nazlı sordu:

— Nasıl buldunuz?

— Biraz daha açılmış. Bu gece rahat bir uyku uyuyacak olursa..

— Umarım ki gazetecileri görüşmek için kendisi çağıracaktır. Yalnız bir kaç gün geçmeli ki..»

O sırada hatırıma geldi, sordum:

— Sakalı ne oldu? Biz bu şekli ile onu tanımiyacak kadar değişmiş bulduk. Ne vakit kestirdi sakalını?

— Üç sene kadar oluyor. Cünyede havalar çok sıcak gidiyordu. Sakal, gitgide rahatsızlık vermeğe başlamıştı. Nihayet günün birinde..

— Ya evvelce sakal bırakmasındaki sebep?

— Belki de hayata küskünlüğünün ifadesidir. Bir gün bırakıvermişti. Sonra da hoşuna gitti. Öylece kaldı.

Bayan Nazlıdan ayrılırken, sabha tekerrar gözlerimin önüne serildi: Kızımın karyolasına uzanan ihtiyar filozofun şu dört mısraı ninni gibi tekrarlıyarak vatan toprağında ilk uykusunu uyuyuşu:

*Diyorlar ki Rıza, döner bu âlem,
Encamına varır bu devri silem.
Benim gözümde fer kalır mı bilmem,
Bu uzun geceler gündüz otunca!*

Salâhaddin Güngör

Kazanc vergisi birinci taksit:

Bu gilerin sonundukla vergi bildi

Ra vaff berli miş güz yat cer Gl ce ve ve has tes

G diği nati sani acitü ve be haste sıstı B ye ka

D Uy şir

Rıza Tevfik İstanbulda

**Vatana dönerek dün Toros ekspresile
şehrimize gelen şair,
geçirdiği büyük heyecandan rahatsızlandı**

Dün, öğle üzeri Haydarpaşaya gelen Toros ekspresinden bir hasta yolcu çıkardılar. Biri sağına, öteki soluna geçmiş iki delikanlının kolları arasında yüzü sapsarı ve ayakları birbirine dolanarak yürüyordu.

Kondüktör, kendisine yol verirken, arkadaşının kulağına eğildi:

— Rıza Tevfik, Filozof Rıza Tevfik..

— Nesi var?

— Trende üzerine fenalık gelmiş..

Önünden geçerken baktım: Bir kaç aslana yele vazifesini görecektir kadar gür ve heybetli olan meşhur sakalını, artık kestirdiği için kendisine bu hasta halinde bile bitkin bir ihtiyar teşhisi koymağa imkân yoktu. Hiç kimse, onun yetmiş yedi bahar görmüş bir insan olduğuna inanmazdı. Fakat ne olmuştu filozofa böyle? Yedek subaylık hizmetini gören küçük oğlu ayaküstü kısaca izahat verdi:

— Bence hastalığın bir tek büyük sebebi var: Geçirdiği heyecan. Düşünün bir kere, babam, yirmi bir yıllık gurbet hayatında hep bu günü bekledi. Vatana dönüş, onun için yakın zamanlara kadar, ancak güzel bir rüya idi. Şimdi birdenbire o rüyanın gerçekleştiğini görünce..

Filozofun vefalı hanım arkadaşı Bayan Nazlı, oğlunun sö.. kesti:

— Vagon restoranda bir parça mayonezli balık yemişti. Ben eminim ki kendisine o dokundu. Yoksa Ankarada, o kadar neşeliydi ki.. İslahiyedenberi, pencerenin önünden hiç ayrılmadı. Vatanın hür havasını koklamağa doyamıyor gibiydi. «Ah ne güzel, bu yerler ne güzel!», diye söyleniyordu.

Gözleri yaşla dolarak devam etti:

— Fakat bu hali çok canımızı sıkıyor. Allah vere de hastalığı ağırlaşmasaydı.. Kendisini teselli ettik;

— Bir kaç saat istirahat ederse, geçer. Merak edilecek bir şey yok. Hemen bir otomobile koyub doğruca eve götürmek lazım..

***

Yarım saat sonra filozofun misafir olduğu evdeyiz. İhtiyar şairi, yatağına yatan Bayan Nazlı, kızile birlikte yanımıza döndü. Endişesi artmış görünüyordu:

— Bu kadar hasretini çektiği İstanbul daha hiç bir tarafını göremedi. Halbuki, yolda gelirken, ne hulyalar kuruyordu. Onu asıl yıkan şey uykusuzluk oldu. Tam yirmi dört gece, kitapları yüzünden gözüne uyku girmedi. Harb dolayısıyla onları sansür memuruna göstermek lazım geliyormuş. Sevgili kitaplarından mahrum kalmak endişesi, kocam için ne müthiş bir üzüntü vesilesi oldu bilseniz..

— Kaç cild kitabı var?

— Sekiz bin cild kadar..

— Son günlerini «Cünye» de nasıl geçirdi?

— Çok heyecanlı. Adeta yerinde duramıyor, kuş olup uçmak istiyordu. Nitekim, Cünyede bir ay evvel yazdığı şiirinde de bu arzuyu açığa vurmuştu:

*Bir gün veda edip şu kumsallara,
Kuş olup da uçsam yüce dallara,
Doğan güne karşı portakallara,
Hurma ağaçları nem döküyorken..*

— İstanbulun neresinde oturmayı düşünüyorsunuz?

— Şimdilik kızımın evinde kalacağız. Herde imkân bulursak, belki de Bebekte bir ev bulup yerleşiriz.

O sırada, karşıki odadan Rıza Tevfik'in sesi geldi:

— Misafirleri içeriye alsanız a..

Sadece geçmiş olsun demeye geldiğimi anlatarak filozofla üç beş kelime konuştum. Söyledikleri kısaca şunlar oldu:

— Size çok şeyler anlatmak isterdim. Fakat görüyorsunuz ki konuşacak halde

de. Her halde kendimi çok halsiz hissediyorum! Belki, bir kaç gün dinlenirsem geçer..

Buraya kadar zahmet etmişsiniz, İstanbulda, beni sevenlerin çok olduğunu bilirim. Artık bütün istisablarımın sonu geldi..»

Rıza Tevfik, bunları söyledikten sonra başını yastığa dayadı. Belli ki yorulmuştu.

Ayaklarının ucuna basarak dışarı çıkarken Bayan Nazlı sordu:

— Nasıl buldunuz?

— Biraz daha açılmış. Bu gece rahat bir uyku uyuyacak olursa..

— Umarım ki gazetecileri görüşmek için kendisi çağıracaktır. Yalnız bir kaç gün geçmeli ki..

O sırada hatırıma geldi, sordum:

— Sakalı ne oldu? Biz bu şekli ile onu tanımayacak kadar değişmiş bulduk. Ne vakit kestirdi sakalını?

— Üç sene kadar oluyor. Cünyede havalar çok sıcak gidiyordu. Sakal, gitgide rahatsızlık vermeğe başlamıştı. Nihayet günün birinde..

— Ya evvelce sakal bırakmasındaki sebep?

— Belki de hayata küskünlüğünün ifadesidir. Bir gün bırakıvermişti. Sonra da hoşuna gitti, öylece kaldı.

Bayan Nazlıdan ayrılırken, sahne tekrar gözlerimin önüne serildi: Kızımın karyolasına uzanan ihtiyar filozofun şu dört mısraı ninni gibi tekrarlıyarak vatan toprağında ilk uykusunu uyuyuştu:

*Diyorlar ki Rıza, döner bu alem,
Encamına varır bu devri silem.
Benim gözümde fer kalır mı dilmem,
Bu uzun geceler gündüz olunca!*

Salâhaddin Güngör

Kazanc vergisi birinci taksiti

Bu ay gilerin sonuna kadar kazanc vergisi birinci taksitini bildiren

Re vaffi beri miş güzi yat cerra Gize ce d ve k ve i hast tege

Ge diği matr sani aciti ve b hast sısı ye k